

Nr 43.

Av herr **Domö m. fl.**, om åtgärder till förhindrande av allmänfarliga arbetsinställelser.

Över tre år ha nu förflutit, sedan de s. k. arbetsfredssakkunniga den 9 december 1935 i sitt betänkande om folkförsörjning och arbetsfred hemställde, att Kungl. Maj:t skulle genom särskilda sakkunniga låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning arbetskonflikter kunna förhindras i sådana fall, där verksamheten icke avser att i första rummet tillgodose ett arbetsgivarens ekonomiska intresse. Framställningen har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Såväl 1937 som 1938 drogs frågan inför riksdagen genom i båda kamrarna avgivna motioner. 1937 avvisades motionärernas utredningsyrkande med motive-ring att frågan vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning och att man borde beakta de sedan maj månad 1936 pågående överläggningarna mellan Arbets-givareföreningen och Landsorganisationen om sådana arbetsmarknadsproblem, som eventuellt kunde regleras genom överenskommelse mellan de båda organisationerna. 1938 inskränkte sig andra lagutskottet till att uttala, att vad det 1937 framfört fortfarande ägde sin fulla giltighet och att därför skäl icke föreläge för någon framställning till Kungl. Maj:t i ämnet.

Resultatet av de förhandlingar, som förts mellan de stora huvudorganisationerna på arbetsmarknaden, föreligga nu. Det är av den allra största betydelse för lösningen av viktiga samhällsproblem. För vår del hälsa vi med den största tillfredsställelse den anda, vari de förts, och betrakta de resultat, vari de ut-mynnat, som synnerligen betydelsefulla för vårt lands sociala och ekonomiska liv.

Det har emellertid legat i sakens natur, att dessa förhandlingar icke kunnat utmynna i en sådan lösning på frågan om allmänfarliga konflikter, att en lagstiftning därigenom gjordes onödig. Den överenskommelse, som träffats mellan organisationerna innehåller, att Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen skola till skyndsamt prövning upptaga varje konfliktsituation, där skydd för ett allmänt intresse påkallas antingen av endera organisationen eller av offentlig myndighet eller annat därmed jämförligt organ, som företräder det ifrågakommande allmänna intresset. Denna prövning skall upptagas av den s. k. arbetsmarknadsnämnden, vilken som bekant är sammansatt av representanter för Arbetsgivarföreningen och Landsorganisationen under opartisk ledning, och ankommer det på Arbetsgivarföreningen och Landsorganisationen att, om majoritet vunnits för undvikande eller hävande av en konflikt, ofördröjligen vidtaga åtgärder för genomförande av en uppgörelse mellan berörda parter.

Konstruktionen av uppgörelsen är i denna del sådan, att den knappast kan komma till användning beträffande andra samhällsfarliga konflikter än sådana, där verksamheten bedrivs av enskild part. Denne kan ju vanligen förutsättas vara organiserad inom Arbetsgivarföreningen eller äga med dess medlemmar

identiska intressen. För statliga och kommunala verk torde i praktiken svårigheter uppstå att låta tvisten indragas under en nämnd, på vars sammansättning de icke kunna utöva inflytande. Beträffande dessa verksamheter är konfliktproblemet av speciell natur, och de utgöra huvuddelen av det område, vilket en lagstiftning om allmänfarliga konflikter komme att beröra.

Det kan f. ö. anmärkas att en förutsättning för det mellan Arbetsgivarföreningen och Landsorganisationen träffade avtalet är, att det för att träda i tillämpning skall godkännas av de förbund, å vilkas arbetsområden det är avsett att gälla. Kännedom saknas huru härmed kan bliva fallet på det kommunala och statliga verksamhetsområdet.

Till sist må framhållas, att den av organisationerna träffade överenskommelsen varken vill eller kan lämna någon faktisk garanti mot att arbetsinställelser vid allmänna inrättningar och därmed jämförliga företag för distribution av kraft, lyse, gas och dylikt eller transportföretag av allmän betydelse komma till stånd. Det är emellertid ur samhällets egen synpunkt ett oavvisligt behov att känna sig fullt skyddat i detta avseende.

Den omständigheten att man hittills icke kan peka på några flagranta fall minskar icke styrkan av våra motiv. Den lagstiftning, som åstadkommes under trycket av bittra erfarenheter om samhällets skyddslöshet, får en annan karaktär än den, som kommer till stånd på en tidpunkt, då problemet kan skärskådas även ur andra synpunkter än dem, som uppväxa från en uppjagad folkstämmning. En väl avvägd lagstiftning i detta ämne hör enligt vår uppfattning till en av samhällets nödvändiga inre beredskapsåtgärder.

Vi äro medvetna om att de problem, varom här är fråga, ingalunda äro lättlösta, i all synnerhet när det gäller att bestämma och begränsa de verksamhetsområden, vilka i sin egenskap av särskilt samhällsviktiga böra skyddas mot arbetskonflikter. Detta synes oss emellertid icke utgöra tillräckligt skäl att vägra att taga sig an uppgiften. Tvärtom understryker denna omständighet önskvärdheten av att lagstiftningsåtgärderna icke undanskjutas till en tidpunkt, då förhållandena kanske föranleda ett forcerat tempo.

Vi föreslå därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning rörande de åtgärder, som kunna vidtagas i syfte att förhindra allmänfarliga arbetsinställelser, samt om framläggande av de förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1939.

Fritiof Domö.

J. B. Johansson.

Karl Wistrand.

Nils Gabrielsson.

Gustaf Velander.

Gustaf Tamm.